

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W TARNOWSKICH GÓRACH

z dnia 2024 r.

w sprawie apelu do władz publicznych o zapewnienie pełnego finansowania zadań związanych z poprawą stanu środowiska wynikających z ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych

Na podstawie art. 18 ust. 1, w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.), na wniosek Burmistrza Miasta Tarnowskie Góry oraz grupy radnych Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach

**Rada Miejska w Tarnowskich Górach
uchwala:**

§ 1. Mając na względzie troskę o środowisko, zdrowie i życie mieszkańców oraz kierując się dobrem ziemi tarnogórskiej i regionu, apelujemy o zapewnienie pełnego finansowania zadań związanych z poprawą stanu środowiska na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym – terenie zlikwidowanych Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach. Treść apelu stanowi załącznik do uchwały.

§ 2. Przekazać niniejszą uchwałę wraz z apelem do:

- 1) Prezesa Rady Ministrów,
- 2) Marszałka Sejmu RP,
- 3) Marszałka Senatu RP,
- 4) Parlamentarzystów z województwa śląskiego,
- 5) Ministra Klimatu i Środowiska,
- 6) Ministra Finansów,
- 7) Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej,
- 8) Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- 9) Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- 10) Wojewody Śląskiego,
- 11) Starosty Tarnogórskiego.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Tarnowskie Góry.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Tarnowskich Górach
z dnia.....2024 r.

Apel do władz publicznych Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie pełnego finansowania zadań związanych z poprawą stanu środowiska wynikających z ustawy z dnia 16 czerwca 2023 r. o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych.

Przyjęta 16 czerwca 2023 r. ustawa o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych nałożyła na gminy: Bydgoszcz, Jaworzno, Tarnowskie Góry, Zgierz i Tomaszów Mazowiecki obowiązek podjęcia działań związanych z poprawą stanu środowiska, będącego następstwem zanieczyszczenia w wyniku wieloletniej działalności państwowych zakładów branży chemicznej.

Priorytetem planowanej regulacji było przede wszystkim usunięcie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, które stwarzają przemysłowe wielkoobszarowe tereny zdegradowane (WTZ). Ograniczenie zakresu regulacji do kilku konkretnych lokalizacji miało umożliwić rzeczywiste oszacowanie skutków finansowych i w ślad za tym, zapewnienie źródła ich finansowania. Pomimo aktywnego uczestnictwa Gminy Tarnowskie Góry w pracach nad ustawą, w tym zgłoszenia w procesie legislacyjnym uwag do projektów, Sejm RP uchwalając ustawę, nie uwzględnił podnoszonych przez Gminę postulatów. W konsekwencji, wraz z wejściem w życie przyjętych regulacji, Gmina Tarnowskie Góry stała się odpowiedzialna za wdrażanie przyjętych rozwiązań. Działania związane z poprawą stanu środowiska stały się zadaniem własnym gminy, a Burmistrz Miasta Tarnowskie Góry został wskazany jako posiadacz odpadów wytworzonych przez lata funkcjonowania przedsiębiorstwa państwowego.

Ustawa o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych nie rozwiązała problemu udostępnienia gruntów Skarbu Państwa gminom, spłaty zobowiązań finansowych Skarbu Państwa względem wierzycieli obciążających nieruchomości poprzez wpis egzekucji komorniczej w księgach wieczystych oraz możliwości bezpiecznego przejęcia przez gminę funkcjonującej znacząco powyżej przewidzianego okresu eksploatacji oczyszczalni odcieków z terenu WTZ. Niezależnie od wskazanych niedogodności i zaistniałych wad prawnych ustawy, w trosce o środowisko, zdrowie i życie mieszkańców, Burmistrz Miasta Tarnowskie Góry od dnia wejścia w życie ustawy podjął się realizacji nałożonych obowiązków:

- zawarto ze Starostą Tarnogórskim wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej przedwstępną umowę darowizny nieruchomości Skarbu Państwa wchodzących w skład WTZ na rzecz gminy,

- podpisano porozumienia z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach w sprawie wzajemnego wsparcia w realizacji działań związanych z poprawą stanu środowiska na terenach zamkniętych Skarbu Państwa,
- przeprowadzono szacowanie wartości zamówienia polegającego na wykonaniu zadania p.n. Ocena stanu środowiska oraz sporządzenie projektu planu poprawy stanu środowiska,
- złożono wnioski do NFOŚiGW o dofinansowanie w/w prac badawczych i projektowych w formie dotacji z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (*B3.2.1 Inwestycje w neutralizację ryzyka i rekultywację wielkoobszarowych terenów przemysłowych i Morza Bałtyckiego*).

Mając jednak na względzie, że podatek od towarów i usług nie stanowi kosztu kwalifikowanego ww. przedsięwzięcia, realizacja pierwszego etapu działań związanych z poprawą stanu środowiska (wykonanie kompleksowej oceny oraz opracowanie projektu planu poprawy) może wiązać się z koniecznością poniesienia wydatków z budżetu miasta przekraczających 1,2 mln zł, a szacowany koszt wkładu własnego na zapłacenie VAT przy realizacji działań związanych z poprawą stanu środowiska na WTZ przekroczy najpewniej 80 mln zł.

Podczas spotkania samorządowców reprezentujących 5 gmin z WTZ z przedstawicielami Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, nie zagwarantowano gminom sfinansowania tych wydatków. Samorządowcy protestują przeciwko obarczaniu swoich mieszkańców kosztami usuwania odpadów niebezpiecznych po państwowych przedsiębiorstwach z terenów WTZ kosztem podatku od towaru i usług – stanowiącym finalnie dochód Skarbu Państwa. Zgodnie oświadczone, że podpisanie przez gminy umów dotacyjnych obejmujących finansowanie wydatków wyłącznie w kwotach netto będzie niemożliwe. Samorządowcy nie widzą możliwości dalszego realizowania zapisów ustawy, zarówno na obecnym etapie, jak i na dalszych, wymagających jeszcze większych nakładów finansowych gmin.

W ślad za stanowiskiem Ministerstwa Klimatu i Środowiska, wyrażonym w piśmie Podsekretarz Stanu – Pani Anity Sowińskiej znak DGO-OPZ.050.10.2024.MK z 11.10.2024 r., zgodnie z którym: *„Tylko i wyłącznie otrzymanie środków na cele poprawy stanu środowiska na obszarze WTZ skutkuje powstaniem obowiązku podjęcia działań przez JST (właściwe organy). Nie dotyczy to środków własnych gminy, które mogą zostać wykorzystane jedynie dobrowolnie”*, podnosimy, że na chwilę obecną nawet pozytywne rozpatrzenie wniosku o dofinansowanie z KPO nie będzie stanowiło dla Gminy Tarnowskie Góry podstawy do podejmowania dalszych działań - wobec niezapewnienia finansowania podatku VAT. Zapewnienie VAT wyłącznie na

wykonanie kompleksowej oceny oraz opracowania projektu planu bez gwarancji zabezpieczenia pełnego finansowania działań związanych z poprawą stanu środowiska (z VAT) będzie niewystarczające.

Niemożliwym jest, by wydatki które przewyższają możliwości finansowe budżetu państwa (co wyrażono w zawartym w wyżej przytoczonym piśmie stanowisku Ministerstwa Finansów): *„Biorąc pod uwagę również sytuację budżetu państwa i procedurę nadmiernego deficytu, brak jest możliwości przeznaczenia dodatkowych środków na sfinansowanie podatku VAT dla ww. inwestycji”*), mogły być pokryte z budżetu Gminy Tarnowskie Góry.

Wyrażony dalej w w/w piśmie pogląd, iż *„Reforma Finansów samorządu terytorialnego której wejście planowane jest od początku przyszłego roku, zapewni JST środki które będą mogły być przeznaczone na współfinansowanie inwestycji w ramach KPO, w tym również podatku VAT. Zwiększenie dochodów tych jednostek w połączeniu ze znacznym stopniem dofinansowania inwestycji ze środków KPO powinno pozwolić tym podmiotom na płynne finansowanie inwestycji”* jest sprzeczny z istotą samorządności, tj. zasadą zachowania swobody decyzyjnej o wydatkowaniu środków publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Ustawa reformująca finanse publiczne nie różnicuje gmin dotkniętych atrybutem posiadania bomb ekologicznych na swoim obszarze względem gmin pozostałych.

Mając na względzie zakres projektów z KPO i konieczność utrzymania trwałości kamienia milowego B14L, apelujemy o natychmiastowe przyjęcie rozwiązań finansowych, zapewniających Gminie Tarnowskie Góry środki na podatek VAT i wkład własny na realizowanie zadań naprawczych na wielkoobszarowym terenie zdegradowanym. Podnosimy, że tylko zapewnienie pełnego finansowania zadania stanowić będzie dla Gminy podstawę do dalszej realizacji zadania własnego, na które niekonstytucyjnie nie zagwarantowano środków finansowych.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 poz. 1465 ze zm.) do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej.

W trosce o środowisko, zdrowie i życie mieszkańców ziemi tarnogórskiej, kierując się koniecznością wypełniania obowiązków nałożonych ustawą z dnia 16 czerwca 2023 r. o wielkoobszarowych terenach zdegradowanych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1719), koniecznym i uzasadnionym staje się skierowanie do władz publicznych Rzeczypospolitej Polskiej apelu o pilne zapewnienie rozwiązań finansowych pozwalających Gminie na realizowanie obowiązku prowadzenia działań naprawczych na terenach będących spuścizną po działalności państwowego przedsiębiorstwa branży chemicznej – terenach Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry” w Tarnowskich Górach.